

פרשת כי תצא תש"ע **השבת אבידה**

דברים פרק כב

(א) לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיך: (ב) ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל תוך ביתך והיה עמך עד דרש אחיך אתו והשבתו לו: (ג) וכן תעשה לחמרו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל להתעלם:

רש"י

(א) והתעלמת - כובש עין כאלו אינו רואהו: **לא תראה, והתעלמת** - לא תראה אותו שתתעלם ממנו, זהו פשוטו. ורבותינו אמרו פעמים שאתה מתעלם וכו': (ב) **עד דרש אחיך** - וכי תעלה על דעתך שיתנהו לו קודם שידרשהו, אלא דרשהו שלא יהא רמאי: **והשבתו לו** - שתהא בו השבה, שלא יאכל בביתך כדי דמיו ותתבעם ממנו. מכאן אמרו, כל דבר שעושה ואוכל יעשה ויאכל, ושאינו עושה ואוכל, ימכר: (ג) **לא תוכל להתעלם** - לכבוש עינך כאלו אינך רואה אותו:

שמות פרק כג פסוק ד

כי תפגע שור איבך או חמרו תענה השב תשיבנו לו:

שפת אמת לפרשת תצא [שנת תרל"ה]

לא תראה כו' השב תשיבם כו' תאבד ממנו ומצאתה כו'. דהנה חז"ל כתבו כי זכה הצדיק נוטל חלקו וחלק חברו בגי"ע. ומסתמא כן הוא גם בעוה"ז שהרשע בעונותיו מאבד זכותיו. וכל המעשי"ט שעשה הכל נוטל הצדיק. ולכן יש כמה פעמים שהצדיק מוצא סיוע במעשיו הטובים שלא ע"פ עבודתו. והוא שזכה לחלק הרשע. אך האדם צריך להשים לב ע"ז ולחזור החלק לבעליו והי' עמך עד דרוש אחיך כי כששב הרשע בתשובה יחזירו לו. וכי השב תשיבם פי' שע"י שהצדיק מרגיש שאין זה ע"פ עבודתו. עי"ז חוזר בתשובה. ועי"י התשובה זו מתעורר גם הרשע לבוא להירהור תשובה. כי נמצא שגרמו מעשיו זכות להצדיק ויש לו עי"ז עלי' לטוב. ויוכל להיות כי גם בעוה"ז כשהצדיק בעין טובה שלו רוצה להחזיר החלק לבעליו טוב הוא לשניהם:

מסכת חגיגה דף טו ע"א

שאל אחר את רבי מאיר לאחר שיצא לתרבות רעה, אמר ליה: מאי דכתיב (קהלת ז') גם את זה לעמת זה עשה האלהים? - אמר לו: כל מה שברא הקדוש ברוך הוא - ברא כנגדו, ברא הרים - ברא גבעות, ברא ימים - ברא נהרות. אמר לו: רבי עקיבא רבך לא אמר כך, אלא: ברא צדיקים - ברא רשעים, ברא גן עדן - ברא גיהנם. כל אחד ואחד יש לו שני חלקים, אחד בגן עדן ואחד בגיהנם, זכה צדיק - נטל חלקו וחלק חברו בגן עדן, נתחייב רשע - נטל חלקו וחלק חברו בגיהנם.

מסכת מכות דף כד ע"א

אמר ר' יוסי בר חנינא: ארבע גזירות גזר משה רבינו על ישראל, באו ארבעה נביאים וביטלו. משה אמר: (דברים ל"ג) וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב, בא עמוס וביטלה [שנאמר]: (עמוס ז') חדל נא מי יקום יעקב וגו', וכתוב: (עמוס ז') ניחם ה' על זאת [וגו']. משה אמר: (דברים כ"ח) ובגוים ההם לא תרגיע, בא ירמיה ואמר: (ירמיהו ל"א) הלוך להרגיעו ישראל. משה אמר: (שמות ל"ד) פוקד עון אבות על בנים, בא יחזקאל וביטלה: (יחזקאל י"ח) הנפש החוטאת היא תמות. משה אמר: (ויקרא כ"ו) ואבדתם בגוים, בא ישעיהו ואמר: (ישעיהו כ"ז) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו'. אמר רב, מסתפינא מהאי קרא: ואבדתם בגוים. מתקיף לה רב פפא: דלמא כאבידה המתבקשת, דכתיב: (תהלים קי"ט) תעיתי כשה אובד בקש עבדך! אלא מסיפא [דקרא]: (ויקרא כ"ו) ואכלה אתכם ארץ אויביכם.

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.

Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

ויקרא פרק כו פסוק לח
 וְאֵבְדֶתֶם בְּגוֹיִם וְאָכַלְתֶּם אֶתְכֶם אֶרֶץ אֲבִיכֶם :

ישעיהו פרק כז פסוק יג
 וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבְאֵז הָאֲבָדִים בְּאֶרֶץ אֲשׁוּר וְהִנְדַּחְתִּים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲוּ לִיקְנֹק
 בְּהַר הַקָּדֵשׁ בִּירוּשָׁלַם :

מסכת בבא מציעא דף כח ע"ב
 תנו רבנן: בראשונה, כל מי שמצא אבידה - היה מכריז עליה שלשה רגלים, ואחר רגל אחרון שבעת ימים, כדי שילך שלשה ויחזור שלשה ויכריז יום אחד. משחרב בית המקדש, שיבנה במהרה בימנו, התקינו שיהו מכריזים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ומשרבו האנסים - התקינו שיהו מודיעין לשכיניו ולמיוודעיו, ודיו. מאי משרבו האנסין? - דאמרי: אבידתא למלכא. רבי אמי אשכח אודיאי דדינרי, חזייה ההוא רומאה דקא מירתת. אמר ליה: זיל שקול לנפשך, דלאו פרסאי אנן דאמרי אבידתא למלכא. תנו רבנן: אבן טוען היתה בירושלים, כל מי שאבדה לו אבידה נפנה לשם, וכל מי שמוצא אבידה נפנה לשם. זה עומד ומכריז, וזה עומד ונותן סימנין ונטלה. וזו היא ששנינו: צאו וראו אם נמחת אבן הטוען.

שמנה פרקים להרמב"ם - פרק ד
 וכן כל מה שבתורה, כנתינת המעשרות, ולקט והשכחה והפאה והפרט ועוללות, ודין שמיטה ויובל, והצדקה די מחסורו - זה כולו קרוב ביתרון טוב לבב, עד שנתרחק מקצה הנבלה רחוק גדול ונתקרב לקצה יתרון טוב לבב עד שיתחזק בנו לב טוב. ובזאת הבחינה בחון רוב המצוות ותמצאן כולן, שהן מלמדות ומרגילות כחות הנפש, כמו שאסרה הנקימה והנטירה וגאולת הדם באמרו, "לא תקום ולא תטור" (ויקרא יט יח) "עזב תעזב" (שמות כג ה) "הקם תקים" (דברים כב ד) עד שיחלש כח הכעס והרוגז, וכן "השב תשיבם" (שם כב א) עד שתסור תכונת הכילות, וכן "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן" (ויקרא יט לב) "כבד את אביך ואת אמך" (שמות כ יב) "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך" (דברים יז יא) עד שתסור תכונת העזות ותגיע תכונת הבושת. ואחר כך, הרחק מן הקצה האחרון, רצוני לומר, מרוב הבושת, ואמר "הוכח תוכיח את עמיתך" (ויקרא י"ט י"ז) "לא תגורו מפני איש" (דברים א' י"ז) עד שישור רוב הבושת גם כן וישאר בדרך האמצעי, וכשיבא האיש הסכל בלא ספק וישתדל להוסיף על אלו הדברים כמו שיאסור המאכל והמשתה, מוסיף על מה שנאסר מן המאכלים, או יאסור הזווג יותר על מה שנאסר מן הבעילות, ויתן כל ממונו לעניים או להקדש מוסיף על מה שבתורה על ההקדשות ועל הצדקות ועל הערכים - יהיה עושה מעשים רעים והוא לא ידע ויגיע אל הקצה האחר ויצא מן המיצוע לגמרי, ולחכמים בזה הענין דבר לא שמעתי כלל יותר נפלא ממנו, והוא בגמרא דבני מערבא בפרק התשיעי מנדרים דבר בגנות המקבלים על עצמם שבועות ונדרים עד שישארו כעין אסורים, אמרו שם בזה הלשון, אמר רב אידי בשם רבי יצחק, "לא דיך במה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים" וזה הענין שזכרנו בשהו בלא תוספת ובלא חסרון.